

Sempre diví

Ha lluitat contra Moby Dick. I contra Nixon, el Vietnam i el racisme. Gregory Peck, el vell *gringo*, explica la seva vida. Els seus reptes. Sempre al sol.

No sap què és la por d'envellir. Té 73 anys, dret com un pal i amb l'esguard irònic de nen petit insolent, Gregory Peck és així. En la vida i encara més en el seu treball cinematogràfic, com ha estat *Gringo Viejo*, el darrer film de Luis Puenzo, en el qual el seu encant inoxidable commou el cor, fins i tot el de Jane Fonda.

La història, revisada i corregida, és la d'Ambros Bierce, periodista i escriptor americà, entre altres, autor del sulfuri *Diccionari del Diable*, que a setanta anys i escaig decideix anar a buscar la mort entre les flames de la revolució mexicana. Una mort inventada i escrita per Carlos Fuentes en odi a la vellesa. Perquè Bierce és ja un lleó d'hivern que, després d'una vida gastada escrivint i polemitzant, prefereix cloure la seva existència en l'heroica batalla d'un poble en revolta abans que rendir-se a una mandrosa i tranquil·la vellesa.

Sempre diví, Gregory Peck s'ha ficat de ple en la complexa personalitat del vell, maleït, Ambros Bierce. ¿Com s'ho ha fet per seduir Jane Fonda? ¿Quin és el secret d'un actor? ¿Com és possible identificar-se així amb el vell, maleït, Bierce? Ell, amb aquella cara esculpida en la roca, respon: "Potser ho he aconseguit, perquè hauria volgut posseir aquella vena sardònica, la capacitat de segellar amb els seus escrits cada tipus d'hipocresia i de colpejar la mentida a tort i a dret en el món dels afers polítics,

socials, religiosos".

—*Però també vostè a Hollywood s'ha fet fama de baluard contrari.*

—No crec que sigui un misantrop iconoclasta com Ambros Bierce, i menys que l'hagi igualat en esperit, agudeses, independència. És veritat, no he triat el camí més fàcil. Mai he firmat contractes a llarg termini, per no convertir-me en propietat dels estudis. No he tingut mai un mànager, un hàbit que a Hollywood fa que et considerin herètic. I he fet films que tots m'havien aconsellat que no fes.

—*¿Per exemple?*

—El 1974 vaig treballar amb Elia Kazan en *Barrera invisible*, la història d'un periodista que es fa passar per un jueu per verificar els prejudicis racials. En aquells anys bufava ja aire de maccarthisme i de caça de bruixes. Qualsevol crítica a la societat americana et podia costar cara: t'arriscaves a acabar sota procés per comunisme i activitat antiamericana. Em sentia dir: "Si fas aquell film la gent pensarà que ets hebreu". "Millor", responia jo.

—*¿S'ha pronunciat mai políticament?*

—Em considero un demòcrata d'esquerra, i el president Nixon em va fer un gran honor.

—*¿Quin?*

—Em va posar a la llista secreta (que després es donà a conèixer) dels seus enemics. Eren els anys en què ell insistia a bombardejar el Vietnam del Nord: no reeixia a esborrar-lo del mapa. Un grup de joves de les parts de

Baltimore havia cremat a la plaça les targetes de precepte i per això foren portats a judici. El procés fou apassionat i inspirà una peça teatral. Jo vaig decidir produir-ne un film: sortí el 1972, amb el títol de *The Trial of the Catonsville Nine*. Fet el film, es presentà el problema de trobar els diners per a la distribució. En els estudis el visionaven per ser educats amb mi, però després deien: "No és divertit". Al final em vaig dirigir a una parella de joves productors que s'havien enriquit amb dos colps magistrals: *El Padrino* i *Love Story*. Després d'haver vist el film estaven emocionats: "Greg, estic content que hagis fet aquest film, estic orgullós de tu, aquestes coses havien de ser dites, el públic tenia dret a un film com aquest, voldria que fos projectat en tots els cinemes d'Amèrica", va començar un. I l'altre va concloure: "Sí, però no amb els nostres diners".

—*¿El film trobà distribució?*

—Al final sí, però la gent no va anar a veure'l. Coses que passen.

—*Una bonica desil·lusió. ¿Ha pensat mai en la política com una possible alternativa al cinema?*

—M'han retret, en broma, d'haver rebutjat la candidatura de governador de Califòrnia, que els demòcrates m'havien ofert un parell de vegades. Un càrrec que, per a Reagan, ha constituït el trampolí de llançament cap a la presidència. Però el meu compromís en les batalles civils no modifica el fet que jo, fonamentalment, sigui un

actor. La vida del polític és massa plena de compromisos i d'obligacions mundanes. És una presó. Reagan estava fet per a la política. A mi em basta fer de president Abraham Lincoln, com en aquell film de vuit episodis per a la televisió, *El gris i el blau*, i al final obtenir bones crítiques.

—*Com a actor, vostè ha demostrat que comparteix amb l'escriptor Ambros Bierce el gust pel desafiament. ¿Quina ha estat la prova més dura aquesta vegada? ¿Córrer a cavall a la seva edat? ¿Esdevenir tant convincent com seductor?*

—Pel que fa a les escenes amb Jane Fonda, el mèrit és tot seu. És una dona tan femenina i desitjable... El més extraordinari és que ella, en aquest cas, era també el líder, el motor del film. Ella ha animat Fuentes a escriure el llibre, ella ha escollit Puenzo, un director argentí que sí que havia guanyat l'Oscar amb *La Historia Oficial*, però que no s'havia mesurat mai amb una superproducció americana. Ella, un vegada més, ha trobat els diners, ha fet construir aquells platós gegantescs. Però després, heus-la ací, sensible, emocionada, en escoltar els suggeriments d'un jove director, sense fer-te jutjar mai el seu paper. A una dona així, no hi ha volcà apagat que s'hi pugui resistir.

—*Llavors ¿quina ha estat la cosa més difícil?*

—El veritable desafiament és fer sortir lliurement de tu mateix les emocions d'un home vell, que sent pròxima

la fi i l'afronta, abans que defugir-la, però que continua sentint un pervers desig de vida. Un desafiament complicat, perquè Bierce no és simplement un home que ha planificat el suïcidi. Ell era un vitalista i per a ell era una aposta. Tenia un pla preparat: en el cas que hagués sobreviscut a la revolució de Pancho Villa, s'hauria empès fins a Rio de Janeiro, i d'allà s'hauria embarcat cap a Europa. Bierce estava fet així: afrontar la mort com si fos una carrera d'obstacles.

—Però també vostè amb aquelles cavalcades a 73 anys. A propòsit, ¿és veritat que de nen va tenir problemes a l'espina dorsal?

—Cavalcar no era un problema, llevat que es tractés de cavalcar un peix, com a Moby Dick. Semblava que la maledicció de la balena blanca hagués caigut sobre mi. Quan es filmava l'última escena i jo havia d'enfonsar-me amb ella, corria el risc tota l'estona d'ofegar-me. Una vegada s'alça la tempesta, jo era damunt l'esquena de la balena, un illot de goma relliscós, la boira era espessa, les onades com edificis. Vaig estar a punt d'acabar com Achab. ¡I pensar que, quan me l'oferiren, aquell paper em semblà un colp de sort!

Al contracti, fou precisament la desgràcia referent a l'accident de l'esquena, que va portar-me sort. Succeí durant una classe de ball. L'instructor, per ajudar-me a aconseguir una certa posició, m'apuntalà un genoll sobre l'espina dorsal. Que va fer crac. Jo encara cruixia quan esclatà la segona guerra mundial. Rebutjaren la meva sol·licitud d'allistament precisament per això, mentre els més grans actors eren cridats a files. Fou llavors que a Hollywood els productors esdevingueren indulgents amb mi.

—¿Quin record té d'aquells anys llegendaris del cinema

americà?

—No s'esperi una evocació dels bons temps. Prefereixo parlar del present i sobretot del futur.

—¿Però com eren els mítics productors de llavors, per exemple David O'Selznick?

—Era un que durant la presa de l'escena final de *Duel al sol*, mentre jo i Jennifer Jones ens arrosegàvem per les pedres, ferits de mort, per reunir-nos en l'última abraçada, era capaç d'irrompre en l'escena amb un perol de sang.

Perquè havia decidit que no estàvem prou ensangonats i així, per iniciativa seva, ens va pintar a la força. Aquella vegada el director, King Vidor, li digué: "Ves-te'n a l'infern, tu i el teu film", després pujà en el seu Rolls i digué al conductor que el tragués d'aquell lloc. Per acabar el film Selznick cridà William Dieterle.

—¿I Darryl Zanuck?

—El 1950 vaig fer per a ell *Romàntic aventurer*, que era un western molt realista en el qual al final el protagonista, un famós pistolero, moria d'un tret a l'esquena. El director era Henry King i Zanuck es refiava d'ell, però quan veié el film a la saleta de projecció, després de l'escena en què un noi, per cobrir-se de glòria, em dispara per l'esquena, esclatà un drama. Zanuck comença a cridar en direcció al noi a la pantalla: "Agafa aquest fill de puta i fes-li escupir sang". Després, tot morat, de cara al director: "Henry, has de fer alguna cosa, no pots fer-lo acabar d'aquesta manera". Així, al final, Henry King, es deixà convèncer per introduir una puntada de peu que el xèrif assestà a la cara de *baby killer*. En el film veiem el noi que escup sang.

—Parlem encara d'un altre productor d'aquells anys: Louis B. Mayer.

—Era l'emperador de la

Metro. Quan vaig entrar a la seva oficina, havia ja decidit no posar-me sota contracte. Em va apuntar amb el dit: "Mira'm als ulls, filllet". Vaig pensar que eren uns ulls bons. "Davant teu hi ha un pare", continuà. "El pare de Clark Gable, de Greta Garbo, de Robert Taylor". Després m'abraçà tot posant-me a la mà un contracte: "¡Firma'l i seràs el meu fill predilecte!" Era un contracte per set anys. Jo vaig dir: "Puc firmar per a un film, però no em vull comprometre per massa temps". Ell em mirà com si l'hagués ferit a traïció: "Fill, no destrueixis la teva vida, no menyspreïs el futur". S'aferrà al meu coll plorant llàgrimes de veritat. Jo li donava colpets a l'espatlla: "Ho sento, senyor Meyer, m'he promès a mi mateix que no tindria...". "Sigues un dels meus fills", insistia. Quan s'adonà que no afluijava, tornà a l'escriptori eixugant-se les llàgrimes i com si res i reprengué una telefonada de negocis que havia deixat pendent".

—*Altres temps. ¿i els productors d'avui?*

—Els estudis avui són gestionats per gent que no té pel cinema una autèntica passió. Avui es produeix cinema de la mateixa manera que es prodrien produir cotxes. Afortunadament hi ha encara productors independents que consideren el film com la realització personal d'un somni. I és d'ells que podem esperar encara alguna novetat.

—*Vostè ha dit que s'estima més parlar del present. ¿Hi ha alguna cosa qu avui el preocupa?*

—Em sento personalment afectat per això que està succeint als joves xinesos. Encara no fa tres anys em trobava a la Xina a compte del govern americà, en missió cultural. Aquells pobres nois visqueren obligats a veure cinc dels meus films, que mai havien estat vistos a la Xina.

Hi havia representats una mica tots els gèneres. Hi havia *L'aventura del Capità Hornblower* i *Els canons de Navarone*, *La Foscor més enllà de la tanca*, *Vacances a Roma* i *Gunfighter* (*Romàntic aventurer*). Els films havien de servir com a pretext per a confrontar les nostres experiències, la nostra visió del món. Les trobades es desenvolupaven a l'Institut de Política i Economia, la prestigiosa escola d'on surten els futurs líders xinesos. Aquells nois aconseguiren transmetre'm la impressió que, a despit de la seva civilització antiga, la Xina és un país joveníssim. Parlaven tots un anglès perfecte. Era sorprenent: es tractava de joves intel·ligentíssims, graciosos, còmics en les seves observacions. I se sentia que estaven en vies d'un progrés accelerat. S'advertia una forta necessitat de canvis.

—*¿Quin dels seus films ha agradat més als estudiants xinesos?*

—Estranyament *La foscor més enllà de la tanca*, un film que ha tingut més èxit a Amèrica que a cap altre lloc, potser perquè explica els problemes del racisme als Sud dels EE.UU., als anys 30. Semblaven molt interessats. I després *Roman holiday* (*Vacances romanes*). Aquesta història d'amor impossible, entre una princesa i un simple periodista, commovia la seva fantasia.

—*Quan interpretà Vacaciones en Roma, vostè era encara casat amb la seva primera muller.*

—Sí, ¿per què m'ho pregunta?

—*Perquè entre vostè i Audrey Hepburn en aquell film es percebia una extraordinària alquímia.*

—Sí. Però ella no va tenir res a veure amb el final del meu matrimoni, que es trobava ja en dificultats de feia alguns anys. El divorci vingué poc després del film.

Si és això el que vol saber: sí, naturalment em vaig enamorar una mica d'Audrey fent aquell film.

—*¿Fou correspost?*

—D'aquestes coses no en parlo. Puc dir que quan s'interpreta una història d'amor pot passar que es confongui realitat i ficció. Audrey era una persona tan notable que era difícil no caure en la confusió. Però després, com al film, la princesa té el seu camí ja marcat i el periodista ha de fer la seva.

—*Alguns anys després, però, príncep a Amèrica, és entrevistat per una bonica periodista francesa. Els dos s'enamoren. I expliquen que des de llavors viuen feliços i contents.*

—No em veig en el paper de príncep blau. Però certament la meua dona, Veronique, era una periodista molt bonica i intel·ligent: feia preguntes que fonien alguna cosa d'entrevista meu. Al final de l'entrevista em sentia molt més lleuger.

—*¿És veritat que els dos fills d'aquest segon matrimoni es van fent camí com a actors?*

—Sí, Cecília i Anthony han fet ja el seu primer film com a protagonistes i puc dir sense orgullós d'ells. Són realment bons, omplen la pantalla.

—*¿Vostè els ha aconsellat?*

—Sí, els he demanat que no fessin aquest ofici, perquè certament experimentaríem rebuigs, desil·lusions i fins i tot menyspreu. Però, naturalment, després he respectat la seva decisió. De consells tècnics no en tenen necessitat, perquè freqüenten els meus rodatges des que són nens i així han assimilat l'ofici.

—*De la seva infància, ¿què en recorda?*

—Em van criar els avis, en una petita ciutat californiana: La Jolla. Crec que ja llavors els dos punts cardinals de la meua vida foren assenyalats:

la màgia de l'escenari i la necessitat de rebel·lar-me contra les injustícies. Era un nen catòlic i ajudava a fer missa. Havia de fer sonar la campaneta a l'altar, amb aquell silenci, aquell sentit d'espera i deia les entrades en llatí, amb els temps justos, i feia oscil·lar l'encenser, controlant els cercles de fum. En fi, al gust de la representació.

—*¿I la injustícia?*

—Una gran creu embenada amb draps i xopa de greix que crema davant de la casa d'un negre, envoltada dels homes encaputxats, que les flames fan semblar diables. És una escena que no he vist personalment, però que tots els nens expliquen. Llavors La Jolla tenia, si fa no fa, dos mil habitants. Un dels pocs rics del poble va decidir afagar un cambrer de color; però quan el pobre trobà casa, el feren escapar a corre-cuita, amb la creu de foc, l'anell dels encaputxats i les pedres que li trencaven les finestres. Per a mi fou un xoc. Recordo encara l'home que es deia que era cap del Ku Klux Klan local. Era el mecànic del garatge. Es deia Zimmerman, era alt, amb la cara cadavèrica, però la resta del cos, a força de greixar cotxes, s'havia xopat tot de negre. La seva pell era fosca i oliosa. El miràvem de l'altre cap de carrer, nosaltres els nens i teníem por. Sempre l'he recordat com un tipus adequat per al paper. Un repartiment ben triat.

La veu de Gregory Peck, profunda, d'Abraham Lincoln, s'ha confòs dues vegades durant l'entrevista. Dominada per l'emoció evocant els temps lleugers d'Audrey Hepburn. Trencada pel pes de foscos records, quan ha parlat del seu divorci. Del suïcidi de Jonathan, el seu primer fill, no hem gosat demanar-li. Però la resposta era ja a la seva cara.

Només dues paraules

bastarien per a definir Gregory Peck. La primera: integritat. Als inicis de la carrera, quan el mànager d'un film seu, citant Greta Rice, la seva primera dona, li inventà una professió *chic*, ell retornà enrer el text de la biografia: "La meva dona és perruquera, i és molt bona. No veig per què hauriem d'amagar-ho". La segona paraula que podria definir l'home ve al cap escoltant quan explica un dels seus últims films. *Els nens del Brasil*: "Era un vell somni meu, una de les meves grans aspiracions, treballar amb Laurence Olivier i estava emocionat a la vegada, en recordar l'escena amb James Mason, un actor que sempre he admirat".

Humilitat, aquesta és la paraula exacta. Ens permet, abans d'acomiadar-lo, una última pregunta:

—¿Hi ha alguna cosa de la qual té por?

—No, he tingut tantes pors a la meva vida, problemes interiors, fracassos, m'he demanat sempre si valia alguna cosa. La vida no és certament un picnic. Però per mi, ja no temo res. Pels meus estimats, sí.

—¿I la por de tornar a l'ombra?

—No visc per a l'èxit. No he tingut mai necessitat de tota aquesta gent que et volara i et busca segons les teves cotitzacions. Em basta saber que faig de mi el millor.

Avui no sé pensar en cap cosa que em faci por. Em trobo en el punt, en què s'accepta de la vida allò que pot passar demà o d'aquí a cinc anys.

Moltes vegades he dit que no. Si he fet un film ara, és perquè m'ha agradat la història.

La veu de Gregory Peck ara és cavernosa: "Si ve un altre *Old Gringo*, jo l'acolliré com un amic".

Claudio Lazzaro
©l'Europeo